

VALTIOVARAINMINISTERIÖ  
Valtionhallinnon kehittämisosasto

Muistio  
28.11.2024

## VALTIONEUVOSTON ASETUS ALUEHALLINTOVIRASTOISTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN 13 a §:N MUUTTAMISESTA

### 1. Asian tausta

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä (380/2023, *järjestämislaki*) tulee voimaan 1.1.2025. Voimaantumisen myötä järjestämisvastuu julkisista työvoimapalveluista siirtyy valtiolta kunnille. Järjestämislain mukaan aluehallintovirasto käsittelee työvoimapalvelujen järjestämisestä annetussa laissa säädettyjen tehtävien ja julkisten työvoimapalvelujen lainmukaisuutta koskevat hallintokantelut ja suorittaa tehtäviin ja palveluihin liittyvää valvontaa omasta aloitteestaan.

Edotuksessa esitetään, että aluehallintovirastoista annettua valtioneuvoston asetusta muutettaisiin siten, että järjestämislaissa tarkoitettu valvontatehtävä keskitettäisiin valtakunnallisesti Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoon, joka on hoitanut valtakunnallisesti jo 1.3.2021 alkaen työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2020, *kokeilulaki*) nojalla kuntakokeilun valvontaa. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan valvontatehtävä on tarkoitus keskittää yhdelle aluehallintovirastolle. (HE 207/2022 vp, s. 135) Tehtävän keskittäminen Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoon jatkaisi kuntakokeilussa käytössä olevaa julkisten työvoimapalvelujen valvonnan nykytilaa ja olisi myös sopusoinnussa vireillä olevan aluehallintouudistuksen kanssa. Aluehallintouudistuksessa aluehallintovirastojen tehtävät on tarkoitus siirtää osaksi perustettavaa valtakunnallista valtion lupa-, ohjaus- ja valvontavirastoa.

### 2. Asetuksenantovaltuudet

Aluehallintovirastosta annetun lain (896/2009) 6 §:ssä säädetään aluehallintovirastojen toimivallasta sekä toimialueista ja niiden laajentamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan

aluehallintovirasto huolehtii sille säädettyjen tehtävien hoitamisesta toimialueellaan ja käyttää sille kuuluvaa toimivaltaa siten kuin siitä tässä tai muussa laissa säädetään. Aluehallintovirasto voi kuitenkin hoitaa tehtäviä myös useamman kuin yhden viraston toimialueella, jos toimialueen laajentamisella voidaan tehostaa virastojen toimintaa ja valtion henkilöstö- ja muiden voimavarojen käyttöä, parantaa palvelujen saatavuutta, edistää alueen suomen- ja ruotsinkielisen sekä saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella saamenkielisen vähemmistön kielellisten oikeuksien toteutumista tai turvata tehtävissä tarvittavan erityisasiantuntemuksen saatavuus taikka toimialueen laajentaminen on tarkoituksenmukainen muun vastaavan syyn vuoksi. Vastuualueiden sijoittumisesta aluehallintovirastoihin ja virastojen toimialueen laajentamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

### **3. Asian valmistelu**

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä.

#### 4. Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluun kuuluvat kunnat vastaavat työvoimapalvelujen järjestämisestä 1.3.2021 alkaen kokeilulain nojalla. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilu oli alun perin säädetty päättyväksi 30.6.2023, mutta kokeilulain voimassaoloa pidennettiin lailla työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta (287/2022) jatkumaan 31.12.2024 asti. Kokeilulain 22 §:ssä säädetään valvonnasta. Pykälän 1 momentin mukaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto valvoo työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämiskokeilua kaikilla kokeilualueilla.

Vuoden 2025 alusta voimaan tulevan järjestämislain 25 §:n 1 momentin mukaan aluehallintovirasto käsittelee tässä laissa työvoimaviranomaiselle säädettyjen tehtävien ja julkisten työvoimapalveluiden lainmukaisuutta koskevat hallintokantelut. Hallintokantelusta säädetään hallintolain (434/2003) 8 a luvussa. Pykälän 2 momentin mukaan aluehallintovirasto voi suorittaa 1 momentissa tarkoitettuihin tehtäviin ja palveluihin liittyvää valvontaa myös omasta aloitteestaan. Valvontaan voi sisältyä tarkastuksia. Tarkastukseen sovelletaan, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään. Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä oma-aloitteisen valvonnan ja tarkastusten sisällöstä.

Järjestämislain 26 §:ssä säädetään oma-aloitteisen valvonnan seuraamuksista, joita ovat valvottavan huomion kiinnittäminen hyvän hallinnon vaatimukseen, valvojan lain mukaista menettelyä koskevan käsityksen tietoon saattaminen valvottavalle, huomautus ja määräys puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta sekä uhkasakko. Pykälässä säädetään myös aluehallintoviraston velvollisuudesta ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle valvontatoimista ja valvonnassa havaituista puutteista.

Samaan työvoimapalveluiden kunnille siirtämistä koskevaan säädöskokonaisuuteen (HE 207/2022) kuuluu laki työttömyysturvalain muuttamisesta (385/2023), joka niin ikään tulee voimaan 1.1.2025. Työttömyysturvalakiin lisätyn 11 luvun 4 d §:n mukaan työttömyysturvalaissa työvoimaviranomaiselle ja elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle (KEHA-keskus) säädettyjen tehtävien valvontaan sovelletaan, mitä järjestämislain 25 ja 26 §:ssä säädetään. Työttömyysturvalain muutoksen perusteluiden mukaan tämä tarkoittaisi sitä, että aluehallintovirasto käsitelisi työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen työttömyysturvaprosessiin liittyviä tehtäviä koskevat hallintokantelut. Valvonnassa kiinnitettäisiin

huomiota muun muassa työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisen käsittelyaikoihin sekä työttömyysturvaprosessien sujuvuuteen. Valvonnassa ei otettaisi kantaa yksittäisten etuusratkaisujen oikeellisuuteen. (HE 207/2022 s. 377) Järjestämislain 25 ja 26 §:ssä säädettäisiin niistä toimista, joihin aluehallintovirasto voisi ryhtyä myös työttömyysturvalaissa tarkoitetun valvonnan puitteissa.

Aluehallintovirastojen valvontatehtävää ei järjestämislaissa keskitetä millekään aluehallintovirastolle. Valvontatehtävä on kuitenkin kokeilun alusta alkaen ollut Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston valtakunnallinen tehtävä. Myös järjestämislain perusteluissa lähdetään siitä, että tehtävä keskitetään valtioneuvoston asetuksen tasolla yhdelle aluehallintovirastolle. Tehtävää ei ole syytä hoitaa kaikissa aluehallintovirastoissa ottaen huomioon myös valmisteilla oleva valtion aluehallinnon uudistus, jossa aluehallintovirastojen tehtävät siirtyvät pääosin perustettavaan valtakunnalliseen lupa- ja valvontavirastoon. Yksittäisiä tehtäviä ja niissä noudatettavia menettelyjä koskevassa lainsäädännössä ei tulisi säätääkään aluehallintovirastojen tehtävien keskittämisestä tarpeettomasti, koska aluehallintovirastoista annetun lain 6 .1 §:n mukaan toimialueiden laajentamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Esityksessä ehdotetaan, että aluehallintovirastoista annetun valtioneuvoston asetuksen 13 a §:n 1 momentin 1 kohdaksi lisättäisiin säännös, jonka mukaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto hoitaa koko maan alueella työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (380/2023) ja työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitetut aluehallintovirastoille säädetyt tehtävät. Pykälän kirjoitustavan yhdenmukaisuuden vuoksi säännöksessä viitattaisiin lakeihin kokonaisuudessaan. Käytännössä kysymys on järjestämislain 25 ja 26 §:ssä tarkoitetusta valvonnasta, jota sovelletaan myös työttömyysturvalain 11 luvun 4 d §:ssä tarkoitettuun valvontatehtävään.

Työttömyysturvalaissa tarkoitettu valvonta kohdistuisi jatkossa myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kehittämis- ja hallintokeskukseen. Työttömyysturvalain 1 luvun 4 §:n 3 momentin 1.1.2025 voimaan tulevan muutoksen (385/2023) mukaan työvoimaviranomainen tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus antaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin 11 luvussa säädetään. Työttömyysturvalain 11 luvun 4 a §:ssä säädetään tilanteista, joissa työvoimapolitiittisen lausunnon antaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kehittämis- ja hallintokeskus. Kyseessä ovat lausunnot harkintaa vaativissa työttömyysturvatehtävissä. Näiden lausuntojen antaminen on nykyisin keskitetty elinkeino-,

liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (VNA 1373/2018) 16 a §:ssä Uudenmaan TE-toimiston valtakunnalliseksi tehtäväksi, mutta tehtävä siirtyy edellä selostetulla tavalla 1.1.2025 voimaan tulevan työttömyysturvalain muutoslain (385/2023) nojalla KEHA-keskusta seuraavan elinvoima-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäväksi.

Harkintaa vaativat työvoimapolitiittiset lausunnot koskevat nykyistä vastaavasti työllistymistä yrittäjänä tai omassa työssä, muuta kuin työsuhteessa tehtyä työtä, yrityksessä työskentelyn päättymistä, yrittäjän perheenjäsenen työskentelyn päättymistä, yritystoiminnan lopettamista, oman työn lopettamista, koulutusta vailla olevaa nuorta koskevia edellytyksiä ja työvoimapolitiittisesti moitittavaa menettelyä. Kyseisiin työvoimapolitiittisiin lausuntoihin liittyy merkittävää työvoimapolitiittista harkintaa muun muassa liittyen työnhakijan moitittavan menettelyn arviointiin ja korvauksettoman määrääjän asettamiseen. Lisäksi KEHA-keskus antaisi työvoimapolitiittiset lausunnot vuorottelukorvauksen edellytyksistä tilanteissa, joissa arvioidaan vuorottelijan yritystoiminnan harjoittamista. (HE 207/2022, s. 140 – 141)

## **5. Pääasialliset vaikutukset**

Valvontatehtävän keskittämisellä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoon ei olisi merkittäviä vaikutuksia, koska Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on hoitanut vastaavaa tehtävää 1.3.2021 alkaen kokeilulain nojalla. Vaikutukset koskevat lähinnä tehtävän resursointia.

Länsi- ja Sisä-Suomen peruspalvelut, oikeusturva ja luvat –vastuualueella on yhteensä 4 henkilötyövuoden resurssi käsillä olevan tehtävän hoitamiseksi. Resurssia on tarkoitus kasvattaa yhteensä viiteen henkilötyövuoteen vuoden 2024 aikana. Kyseiset resurssit ja määrärahat ovat määräaikaaisia ja ne on osoitettu virastolle kokeilulain mukaisten tehtävien hoitamiseen sekä pysyvän tehtävän hoitamisen edellyttämään valmisteluun. Pysyvä rahoitus tehtäviin on päätetty julkisen talouden suunnitelmassa 2024 – 2027. Rahoitus on vuodesta 2025 alkaen miljoona euroa. Rahoituksen puitteissa on mahdollista perustaa noin 10 hengen yksikkö pysyvää valvontatehtävää hoitamaan sekä rahoittaa tehtävän edellyttämän henkilöstön henkilöstökulujen ohella matkustus-, hankinta- ja muut kulut.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston tehtävät siirtyvät vireillä olevan valtion aluehallinnon uudistamiseen kuuluvan valtakunnallisen lupa- ja valvontaviraston perustamisen myötä sanottuun valtakunnalliseen virastoon, jonka on määrä aloittaa toimintansa vuoden 2026 alusta lukien.

## 6. Lausuntopalaute

Asetusluonnos on ollut lausuntokierroksella 27.2. – 12.4.2024 osana TE-palvelut 2024 – asetuskokonaisuutta (VN/31820/2023) Lausuntopalvelu.fi -palvelussa.

Asetuskokonaisuuttakoskien saatiin yhteensä 78 lausuntoa tai ilmoitusta siitä, että lausuntopyynnön vastaanottajalla ei ole lausuttavaa ministeriöistä ja valtioneuvoston kansliasta, ELY-keskuksista, työ- ja elinkeinotoimistoista sekä työllisyys- ja yrityspalvelujohtajien verkostosta (TYP), hyvinvointialueilta, maakuntien liitoilta, kunnilta ja Suomen Kuntaliitto ry:ltä, yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistolta, järjestöistä Gynekologinen potilasjärjestö Korento ry:ltä, Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry:ltä, Suomen Yrittäjät ry:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:ltä, Vammaisfoorumi ry:ltä, Monimuotoiset perheet -verkosto/Sateenkaariperheet ry:ltä, Työttömien Keskusjärjestö ry:ltä, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry:ltä, STTK ry:ltä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä Henkilöstöala HELA ry:ltä, Palvelualojen työnantajat Palta ry:ltä sekä Kansaneläkelaitokselta ja Kansallisarkistolta.

Kahdessa lausunnossa kiinnitettiin huomiota luonnokseen aluehallintovirastoista annetun asetuksen 13 a §:n muuttamisesta.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että asetuksen 13 a §:ssä tulee viitata aluehallintovirastoille järjestämislaissa säädetyn valvontatehtävän lisäksi työttömyysturvalaissa säädettyyn valvontatehtävään. Asetusehdotusta on muutettu Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston esittämällä tavalla.

Uudenmaan ELY-keskus huomauttaa, että ennen 1.1.2025 koskevaan aikaan liittyviä mutta 1.1.2025 alkaen vireille tulevien työttömyysturvan hallintokantelujen osalta olisi selkeydyn vuoksi syytä säätää käsittelevästä tahosta. Aluehallintovirastoista annetun lain 6 §:n asetuksenantovaltuus ei kuitenkaan mahdollista ehdotettua siirtymäsäännöstä.

## 7. Voimaantulo

Asetus tulisi voimaan 1.1.2025 samanaikaisesti järjestämislain ja muiden työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtämiseen liittyvien valtioneuvoston asetusten kanssa.